

TANÍTÁSOK

1937. DECEMBER 3. HETE.

Költeménytárgyalás

IV. OSZTÁLY.

HYMNUS

I. Előkészület.

A költeménytárgyalás előkészületénél a legelső feladat, megálapítani a költemény alapgondolatát és tárgyát. A Himnusz könyörgés Istenhez, hogy a magyar nemzet sorsát jobbra fordítsa. Az a hazafibánat, amely a múlt század elején költészetünk alaphangja lett, Kölcsey Ferenc lelkében vált ki legnagyobb hatást. A magyar hazafi igaz érzelmével és aggodásával, a vallásos kebel szent fájdalomával gyászolja veszni készülő hazáját. Tehát a költemény alapgondolata nagyszerű alkalmat ad a tanítónak e két legnagyobb szerű érzelm, a vallásos és hazafias érzés felkeltésére és megerősítésére. Ez lesz tanításunk *alapgondolata* s pedagógiai célja. Mikor a költő hazáját veszni látja, amikor úgy látja, hogy senkitől sem várhat már segítséget: a legválságosabb pillanatban, a tizenkettedik órában a jó Istenhez folyamodik. Hogyan könyörög, hogyan imádkozik, ennek megértetése lesz a tanítás tárgyi célja. Ennek a kettős célnak elérésére a következő ut kínálkozik.

Először is megteremttem a szükséges hangulatot, a tanulókat tehát igyekszem olyan érzésvilágba hozni, melyben a költő akkor volt, mikor halhatatlan költeményét megírta. Ma erre nem is kell nagyon aláhangozni, hiszen a közelmúltban elég közel állott hozzánk ez a rettenetes pillanat. Itt az lesz a feladatunk, hogy élénk színekkel állítsuk a tanuló elé azt a kort, amelynek a költemény szülötte, de mindig átszűrődik rajta a közelmúlt veszedelme is. Ezzel a korfestéssel nemcsak beleéltetem a tanulókat a XIX. század első felébe, de átéltetem velük a közelmúlt rettenetes tragédiáját is, s ezzel szemléltetem azt is, hogy hasonló körülmények között ők mit cselekedtek volna. A mély vallásosság s a haza iránti forró szeretet legszebb megnyilvánulása e költemény, ezt az alkalmat tehát hasznosan kell gyümölcösöztetnünk. Mivel a költeményben a költő fohászodik a jó Istenhez, ő panaszkodik a fájdalomait a gyermek fohászát érzésével, a gyermek és a költő között áthidalásképpen magunk is elmondjuk, hogyan fohászkoznánk mi. Ez lesz tanításunk hangulatfelkeltése.

Ezek után már megérett a helyzet arra, hogy megjelenítsük a költőt. Ne csak az alkotást, hanem az alkotót is ismerje meg a tanuló.

Majd a hangulat- és érdeklődéskeltés fokozására, továbbá az esztétikai érzelm fejlesztése céljából is, a költeményt teljes egészében, ünnepies, komoly hangon elszavaljuk.

A célkitűzésre most kínálkozik a legjobb alkalom.

A tárgyalásnál a párbeszédes alakot választjuk, de teljes egészé-

ben. De arra is vigyáznunk kell, hogy a tárgyalás alkalmával csak a jobb olvasó gyermekekkel olvastassuk a költeményt, mert ellenkező esetben a pedagógiai hatás szétforgácsolódik, ami természetes is. A figyelem csak egyfelé irányulhat s ha kiközlentjük a tanulót az előkészített mederből, akkor az már másfelé terelődik. A tárgyalás folyamán éreztessük a gyermekekkel azt a mélységes fájdalmat, hazaszeregetet és igaz vallásosságot, ami eltöltötte a költő lelkét s ezt a mély érzést kell a tanítónak a gyermekekre átszuggérálnia, hogy tanítása eredményes legyen. Ezt az érzést fokozni lehet azzal, ha kellőképp megvilágítjuk, hogy ez az ima nemcsak a költő, de százak és ezrek közös fohásza s a magyar jó és rossz sorsában mindig ezzel a fohással emeli szemét a jó Istenhez. Hivatkozhatunk a világháborúra, mikor ellenségeink hazánk romlására, elpusztítására törekedtek. Hivatkozhatunk az igazságtalan trianoni béke aláírásának napjaira, amikor a nagy-nagy kétségbeesésben a hit adott vigasztalást ennek a meggyalázott nemzetnek. Így érünk az alkalomhoz, hogy elénekeljük a magyar imádságot, ami az érzélem elmélyítésére lesz kiválóan alkalmas. Ha minden sikerült, olyan maradandó nyomot hagytunk tanulóink lelkében, amelyet onnan soha sem tud kiszorítani semmiféle más behatás.

A tárgyalás után megértetjük a címet, amit csak a költemény tárgyalása után végezhetünk ezalkalommal. Levonatjuk azt a tényt, hogy az olyan költeményt, melyben a költő Istenhez fordul, hogy a magyar nemzet sorsát jobbra fordítsa, himnusz-nak nevezzük.

A begyakorlás alkalmával azután a költemény szép olvasását gyakoroltatjuk be.

Tanításunk vázlata tehát a következő:

I. Előkészítés.

- a) Hangulatkeltés.
- b) Áthajlás a költemény tárgyára. A költő bemutatása.
- c) A költemény elszavalása.
- d) Célkitűzés.

II. Tárgyalás.

- a) A költemény tárgyalása.
- b) Elmélyítés. Ének.

III. Begyakorlás.

- a) A költemény címének megértetése.
- b) A költemény szép olvastatása.

I. Előkészítés.

a) *Hangulatkeltés.* Mária Terézia után olyan király következett a magyar trónon, akit a nép »kalapos királynak« nevezett. Ki hallott már erről a királyról? Ugy van, II. József volt. Miért nevezték »kalapos királynak«? Mert nem koronáztatta meg magát uralkodása alatt. Ezért aztán nem is szerették a magyarok. Utóda már ismét jó király volt, csak azt sajnálta a magyar nép, hogy rövid, alig két esztendeig uralkodott. Így a magyarok vágya, hogy az ország jobb sorsba jusson, rövid idő alatt nem valósulhatott meg, jóllehet két évi uralkodása is áldást hozott a nemzetre.

Utóda fia, I. Ferenc lett, aki II. József udvarában nevelkedett. Mit lehetett várni ilyenformán I. Ferencről? Gondoljátok-e, hogy az ő uralkodása alatt jobbra fordult a magyar nemzet sorsa? Én is azt mondom, de a történelem is bizonyítja, hogy nem. Ha már egyszer II. József volt a tanítója, akkor más király nem lehetett, csak amilyen tanítómestere volt. Pedig, mikor 1792-ben a magyar trónt elfoglalta, esküvel ígérte, hogy a magyar törvények szerint fogja hazánkat kormányozni s azon lesz jóindulatával, hogy népe bizalmát megnyerje. Szép szavak ezek, de nem valósíthatta meg. Közbe jött a véres francia forradalom, amelyben a magyar király rokonát is kivégezték, aki pedig francia királyné volt, így minden megváltozott egyszerre. Mivel a francia háború huszonhárom évig tartott, ezidő alatt pedig mindig csak katonát, adót, gabonát és szarvasmarhát kért az országtól, viszont annak ügyeivel nem törődhetett, lassanként mindenki elfordult tőle. Ráadásul gonosz tanácsadói úgy kezelték hazánkat, mintha Ausztria tartománya lett volna. Országgyűlést nem tartottak. Az osztrák fővárosba, Bécsbe édesgették a magyar főurakat, akik így állandóan Bécsben éltek s csak azt lesték, hogy a királytól mikor kapnak kitüntetést. Azokat pedig, akik nem költöztek Bécsbe, üldözték, mert azzal gyanúsították őket, hogy ők is forradalomba akarják kergetni az országot.

A sok vért kívánó francia forradalom óta semmiféle újságot vagy könyvet sem engedtek be idegenből hazánkba a hatóságok tudta és beleegyezése nélkül. Titkos kémekkel árasztották el az országot s mindenkit elfogajtottak és börtönbe vetettek, akik meghallgatták vagy terjesztették a forradalom tanításait. Az idegen fővárosban élő magyar főurak és nemesek teljesen elfelejtették a magyar nyelvet, sőt akik tudtak még beszélni, azok között igen sok volt olyan, aki szégyelte a magyar szót. Ezek azt mondták, hogy a magyar nyelv csak parasztnak való. A magyar katonákat osztrák ezredékbe osztották be. Magyar fiúból nemcsak tiszt, de még altiszt sem lehetett. A háboruban szükséges pénzt, lovat, gabonát és szarvasmarhát csak a magyar jobbágytól követelték, míg a főurak és nemesek semmiféle adót sem fizettek. Nem is törődtek ezek mással, csak a mulatozással. Állandóan Bécsben laktak s ott költötték el vagyonuk javarészét. Így érthető, hogy a hosszú ideig tartó francia háborúk alatt a magyar nemzet teljesen elszegényedett. A háborúkban sok magyar vitéz elesett. De még ez sem volt elég! Évről-évre rossz termések sújtották a magyar népet, úgy, hogy sokan éhínségben pusztultak el. Hallottátok bizonyosan szüleitektől, mennyire hasonlított ez az idő a világháború utáni szomorú időkhez. Amikor szétdarabolták régi nagy hazánkat s nekünk alig hagytak valamit. Nem volt fa, tej, hus, még a »szegény ember kenyéréért«, a burgonyáért is úgy kellett sorba állni. Ilyen volt az ország állapota I. Ferenc király idejében is. Pusztulás fenyegette hazánkat, szólni azonban nem volt szabad, mert az illetőt azonnal elmozdították állásából s börtönbe vitték. Mit csináltak volna ti, ha ekkor éltek? Miért tetted volna? Ha az ember bajban van, ha már azt látja, hogy senki sem segíthet rajta, kihez fordul akkor? Bizony, gyermekeim, fájdalom, nagyon sok ember van, akinek csak ilyenkor kell a jó Isten!

Bezzeg, amíg jól ment dolga, ügyet sem vetett rá, eszébe sem jutott a templom, meg az imádság. Ilyenkor azonban annál inkább! De most még azok is a jó Istenhez fordultak, akiket a szükség kényszerített erre. A haza édes mindnyájunknak a legdrágább kincse, mert érte élünk, s ha kell, meg is halunk érte. Ezt a féltett kincsünket fenyegette akkor, mint a világháború után is veszedelem, pusztulás, mely alkalommal azok, akik még szerették hazájukat, lehetetlen, hogy a jó Istenhez ne fordultak volna könnyes szemmel és összetett kézzel s így ne fohászkodtak volna:

— Jó Atyánk, Istenünk, kérünk, adj a magyarnak örömet és bőven minden szükségést, védelmezd őt a csatákban, adj neki jobb sorsot a jövőben, mert hiszen a csapások már oly régen kinozzák, hogy megszenvedett a magyar már nemcsak a múltban elkövetett, hanem még a jövőben elkövetendő bűneiért is.

b) *Athajlás.* Hallották-e már Kölcsey Ferenc nevét? Költő volt. Szilágymegyében született (Szödometáren). Behoztam mára az arcképét is: legyen közöttünk, amíg róla beszélünk. Kölcsey Ferenc abban az időben élt, mikor I. Ferenc uralkodott. Mélyen bántotta őt is országának romlása, a magyarság pusztulása, hazájának ezer fájdalma s bánatában nagyon elszomorodott. Mit tett?! Fájt neki az ország állapota, féltette nagyon drága nemzetét a pusztulástól s mint igaz, vallásos, istenfélő ember, égre emelte könnyes szemét s összetett kézzel könyörgött a jó Istenhez hazájáért, magyar testvéreiért. De még ezzel sem elégedett meg Kölcsey, hanem tollat fogott s Istenhez intézett gyönyörű könyörgését egy szép költeményben megírta.

c) A költemény szép elmondása.

d) Célkitűzés. Ismerkedjünk meg a Himnusz-szal.

II. Tárgyalás.

a) *A költemény tárgyalása.* Kihez fordult a költő bácsi? Ugyan miért fordult a jó Istenhez? Ha te bajban vagy, ha téged veszedelem fenyeget, mit cselekszel akkor? Hát ha azzé éri baj, akit te a legjobban szeretsz a világon, szüleidet, akkor is kihez fordulsz, kitől kéred, hogy segítse meg, gyógyítsa meg, könyörüljön rajta s áldja meg egészséggel, minden jóval? Hogyan nevezzük az olyan embert, aki bizik és hisz a jó Istenben, Tőle remél és kér mindent? Ki segít rajtunk, ha bajban vagyunk? A költőt is a jó Istenbe vetett hit, a lelkében élő mély vallásosság indította e szép költemény megírására. Mit kért a jó Istentől? Hogyan fohászkodott, hogyan kérte imájában az Istent, olvassuk el!

*Isten áldd meg a magyart
Jó kedvvel, bőséggel,
Nyújts feléje védő kart,
Ha küzd ellenséggel;
Bal sors, akit régen tép,
Hozz rá vig esztendőt;
Megbűnhődte már e nép
A múltat s jövőndőt!*

Ó, milyen szivből fakadó szavakkal fordult a költő a jó Istenhez, szinte előttem áll Kölcsey, s látom, amint égre emelt szemekkel mondja el könyörgését. Ilyen szavakkal, ilyen mély érzéssel nem mindenki tudja ám kifejezni azt, ami a szivén van, csak a nagy, a nemeslelkű ember, akit az Ur Isten is ilyen nagy tehetséggel áldott meg. Mit gondoltok, a költő miért bízott a jó Istenben annyira? Ugy van, mert vallásos ember volt. De azért is bízott a jó Istenben, mert a mi hazánkat első szent királyunk, Szent István Nagyasszonyunknak, Boldogasszony Anyáknak, az Isten egyszülött Fia édesanyjának ajánlotta fel! Magyarország Mária országa. Jól tudta ezt a költő is, de ti is tudjátok, hogy őseinket ki vezette Magyarországba, ki segítette őseinket itt hazát szerezni? Hogy ebben a hazában a magyarok századokon át boldogan élhettek, hogy olyan bőtermő a magyar föld, mindezt kinek köszönhetjük elsősorban? Igen, gyermekek, a magyar nép régtől fogva kiválasztott népe a jó Istennek. Ezért volt erős a költő hite, hogy ezt a szeretett népét nem engedi a föld színéről eltörölni; nem engedi, hogy ezerévi fennállás után elpusztuljunk, hiába ásták meg sírunkat Trianonban is! Hiába tépték szét édes hazánk testét ott öt darabba, Mária országa vagyunk így is, csonkán, bénán is, nem pusztulhatunk el! Hallgassátok csak, milyen szépen mondja a költő a jó Istennek, hogy őseinket valamikor mennyire szerette.

*Őseinket felhozád
Kárpát szent bércére,
Általad nyert szép hazát
Bendegúznak vére.
S merre zúgnak hajjai
Tiszának, Dunának,
Árpád hős magzatjai
Felvirágozásnak.*

Ezt a földet, a Kárpátok által koszoruzott tejben-vajban folyó áldott szép Magyarországot adta nekünk a jóságos Isten, melyre Árpád apánk fiai, a nagy Attila apjának, Bendegúznak unokái, a dicső magyarok még ezer év multán is büszkéek lehetünk az Isten ezen szép ajándékára. Kiket szoktunk megajándékozni mi, emberek? Minél jobban szeretünk valakit, annál inkább iparkodunk neki még ajándékkal is kedveskedni. Ilyen szép ajándékot azonban, mint a mi drága hazánk, kevés nemzet kapott. Az Isten azonban továbbra is gondoskodott a magyar nemzetről. A mi kedvünkért teremtet rengeteg buzát a szántóföldeken, értünk természetű olyan királyi bort a szőlőhegyeken, amely versenyez a legeslegjobb itallal, a nektárral is! Ilyen bőven termő, ilyen gazdag ország nem igen van több a világon! Irigykedtek is rá a szomszédok, különösen a vad, pogány törökök, s ezért bebetörték áldott hazánkba. A jó Isten azonban nem hagyott el bennünket. Szeretett népét továbbra is pártfogásába vette s isteni segítséggel sokat megvertük a törököket. Nem egy török várát tüztük ki a háromszínű magyar zászlót! Hát még Mátyás király híres fekete-serege, az még Ausztriát és annak büszke fővárosát, Bécsét is elfoglalta, lakóit

földig megalázta, leigázta. Kölcséy az ő szép imájában ezt is megemlíti a jó Istennek.

*Értünk Kúnság mezein
Ért kalászt lengettél,
Tokaj szőlővesszein
Nektárt csepegtettél.
Zászlónk gyakran plántáld
Vad török sáncára,
S nyögte Mátyás bús hadát
Bécsnek büszke vára.*

Mennyi mindent megtett értünk a jó Isten, látjátok gyermekek? Mit gondoltok, kívánt-e ezért valamit tőlünk? Igen, azt kívánta, hogy jók, vallásosak legyünk, szeressük mi is Őt, szeressük azt a hazát, amelyet Ő adott nekünk és azt, hogy szeressük felebarátainkat. Szóval, azt kívánta, hogy teljesítsük parancsait s azok szerint éljünk. Igen ám, de ősünk sem tartották meg mindig a jó Isten parancsait, s aki ezeket nem tartja meg, mit követ el? A magyarok is büntetést követtek el, mert elpártoltak a jó Istentől, vaszekedtek, civakodtak egymással, a maguk érdekét nézték s nem a hazáét, egymást irtották ahelyett, hogy az ellenségtől védték volna meg hazánkat. Bizony, gondolhatjátok, hogy ezek miatt a bűnök miatt nagyon megharagudott reánk a jó Isten! Levette rólunk jóságos kezét; elfordult tőlünk és keményen megbüntetett. Reánk küldte a rabló tatárokat, hogy pusztítsák végig hazánkat. Azután, mikor még mindig nem hagytak fel ősünk bűneikkel, reánk zudította a törököt. Emlékeztek még a mohácsi csatára, ahol hazánk színe-java maradt halva a csataágyon. Aztán azt is megengedte, hogy a török elfoglalja hazánk nagyrészét. Hány jó magyar embert raboltak el s vittek a törökök fogságba! Hány magyar ember lett bujdosóvá a saját hazájában! Mennyi ártatlan édesanya, testvér hagyta el örökre azt a földet, amelyen élt, s amelyet most idegen rablók raboltak el! Rettenetes szenvedés várt a magyarokra, mert nagy volt a bűn is, amiért bünhődniök kellett! Olvassuk csak, hogyan számol be ezekről a költő a jó Istennek?

*Hajh, de bűneink miatt
Gyúlt harag kebledben,
S elsújtád villámidat
Dörgő fellegedben.
Most rabló mongol nyíltát
Zugattad felettünk,
Majd töröktől rabigát
Vállainkra vettünk.*

Gyermekek, én úgy érzem, ma is büntet bennünket a jó Isten! Vagy nem büntetés az, hogy hazánkat szétarabolták, magyar testvéreink millióit idegeneknek dobták oda, hogy sanyargassák, kinozzák őket? S mi, akik itt maradtunk ebben a kis maradék Magyarországon, mi talán jobban élünk? Nézzetek csak körül, hány ember ödög

az utcán munka nélkül. Pedig lehet, hogy otthon gyermekek várják nagy éhesen... Jaj, de szomorú világot is élünk? De a jó Isten igazságos. Nem büntet bizonyosan ok nélkül. De ahogy büntet, úgy meg is szán bennünket akkor, ha megtérünk hozzá és parancsaihoz. Akkor is hány csatában legyőzték bennünket a törökök. Hány magyar esett el egy-egy ilyen szörnyű csatában s az elesett magyarok holttestei fölött énekelték el a törökök győzelmi éneküket... Gondoljatok csak arra, hányszor támadt ebben a hazában magyar a magyarra! Bizony nagyon sokszor megesett az, hogy magyar vértől piroslott a magyar kard s ezért mérte reánk a jó Isten azt a csapást, hogy nem volt hely a hazában, ahol biztonságban érezhették volna magukat a magyarok. Szerte az országban bus és kétségbeesett magyarokat lehetett látni. A földön patakokban folyt a vér, falvak, városok égtek, pusztultak el a föld színéről... Mindez bizony nagy csapás, büntetés volt hazánkra. Ezt is megemlíti a költő imájában.

*Hányszor zengett ajkain
Ozma vad népének
Vert hadunk csonthalmain
Győzedelmi ének!
Hányszor támadt tenfiad
Szép hazám, kebledre
S tettél magzatod miatt
Magzatod hamvedre?*

*Bújt az üldözött s felé
Kard nyúlt barlangjában,
Szeretlenézt s nem lelé
Honját a hazában.
Bércre hág és völgybe száll.
Bú s kétség mellette,
Vérözön lábainál
S lángtenger felette.*

A folytonos háboruszkodás és vérfürdő után az addig szép és híres váraink romokban heverték. Mit gondoltok, most is olyan vig, boldog lett a magyar, mint akkor, amikor az Isten kegyében volt? Bizony, szerencsétlen, földönfutó emberek lettek, hasonlítottak a haldokló emberhez. Mégis még mindig torzsalkodott a magyar a magyarral. Miért volt ez? Mert akkor szabadságot akart, azt kívánta, hogy senki se háborgassa hazájában, hogy ne legyen különbség magyar és magyar között, mindenki a jövedelme után fizessen adót, mert azt kívánta, hogy ne legyen a hazában olyan, aki félország fölött parancsol, amíg százerék éhesen kelnek és éhesen fekszenek. Mindezeket Kölcsény is elmondja, de egészen másként, sokkal szebben, nagyobb fájdalommal:

*Vár állott: most köhalom. —
Kedv s öröm röpködtek:*

— Halálhörgés, siralom
 Zajlik már helyettek.
 S ah, szabadság nem virúl
 A holtnak véréből,
 Kinzó rabság könnye hull
 Árvánk hő szeméből.

Láttuk, hogy volt idő, mikor az Isten szerette a magyart, sok mindent meg is tett érte, hogy megelégedésben s boldogságban éljen; de azt is láttuk, hogy amint bünbeasett, büneiért nagyon megszenvedett. A csapás bizony már régen sujt s olyan kemény s oly nagy, hogy ha még tovább tart, belepusztul a magyar haza, megsemmisül a százas szenvedések alatt. A hazáját minden szívdobbanásával szerető költő kit kérhetett volna ebben a szomorú időben, ha nem mindnyájunk Atyját, a jó Istent. Jól tudjuk, hogy az Ő jósága végtelen nagy s meg tud bocsátani még a legnagyobb bűnösnek is. Ma, amikor újra beborult fölöttünk az ég, mi is csak a jó Istenhez tudunk fohászkodni segítségért: Édes jó Istenünk, mentsd meg már a magyart a csapástól; szánd meg s ne engedd, hogy egyszülött Fiaid anyjának országa elpusztuljon! Kölcsey Ferenc is erre kérte a jó Istent, de sokkal szebben.

*Szánd meg Isten a magyart,
 Kit vészek hányának,
 Nyújts feléje védő kart
 Tengerén kinjának.
 Bal sors akit régen tép,
 Hozz rá vig esztendőt,
 Megbűnhötte már e nép
 A múltat s jövőndőt!*

b) *Elmélyítés.* Enek. Kölcsey Ferenc ezt a szép költeményt 1823-ban írta, abban a szintén szomorú időben, amikor hazánkat a sors kegyetlenül kinozta. A mélységes fájdalom, a jó Istenbe vetett hit nemcsak a költőben volt meg, hanem minden magyarban, akik látták hazájuk vesztét. Azonban olyan szépen senki sem tudta nagy fájdalmát szavakba foglalni, mint Kölcsey Ferenc. Épp ezért minden nemesen dobogó szív, minden jóérzésű magyar, aki szereti hazáját, e költeményt a magáénak tekinti. Mi is magunkénak valljuk. Imánk ez nekünk s az is marad, míg egy magyar él e szent hazában. Nem is engedjük, hogy szétdarabolt hazánk sokáig így szenvedjen! Dolgozunk érte minden erőnkkel, teljes elménkkel s ha kell, vagy veszedelem fenyeget bennünket, nézzünk fel az égre jóságos Anyánkhoz, Magyarország Pátrónájához s kérjük Őt, fordítsa felénk a jó Isten arcát, hallgassa meg forró imánkat.

Ma minden magyarnak oda kellene néznie, a jó Isten felé... Ezer éves szép országunkat szétosztották, nekünk csak koncot hagytak belőle... Testvéreinket rabszolgasorsba taszították, aranykalászos földjeinket elrabolták tőlünk, hegyeink kincsét, kék tengerünk vizét

nem mi élvezzük most... Ha valamikor, úgy most kell kérnünk forró szívvel, imára kulcsolt kézzel a jó Istent, elégelje meg nagy bűnhődésünket, fordítsa meg a világ folyását s engedje meg, hogy ne a gazság, hanem az igazság legyen az ur ismét a földön, hiszen annyit szenvedtünk már ugyanis. Álljatok fel, gyermekeim s énekeljük el mi is a Himnuszt. (Ének.)

III. Begyakorlás.

a) A *költemény címének megértetése*. Ki írta ezt a gyönyörű költeményt? Kihez fordult a költő? Miért? Az olyan szép költeményt, melyben a költő a jó Istenhez fordul s Tőle kér segítséget hazája, nemzete számára, *himnusznak* nevezzük. Ennek a költeménynek is azért Hymnus a címe. Mit tudunk meg tehát a költemény címéből? (Hymnus = magyarul Himnus.)

b) A költemény szép olvastatása.

1937. DECEMBER 3. HETE.

Költeménytárgyalás

III. OSZTÁLY.

Jókai Mór: A nagylaki iskolás fiúk

1. *Előkészítés*. Előkészítés a költemény tartalmára. Elbeszélése az oknak, ami a költőt e költemény megírására készítette.

Az *érdeklődés felkeltése*. Emlékeztek még a tavalyi esztendőre, milyen inséges volt? A termést fagyok aratták le még érés előtt. Ami megmaradt, azt meg az esőzések mosták ki. Ráadásul végigvert határunkon a jég, hogy azt is elpusztítsa, ami még megmaradt az előbbi két istenítélet után. Ó, milyen borzasztó tél előtt állott akkor a mi községünk. Az emberek úgy jártak tétlenül egész nap az utcákon, s val'mennyinek lekókkadt a feje. Nevetésnek, vig nótaszónak híre-hir'va sem volt naphosszat. Mintha valami nagy siralomházzá változott volna ez a mi máskor olyan vig, nótás községünk! Emlékeztek reá, gyermekek?

Bizony, gyermekek, rettenetes isteni csapás az, ha nincs termés. Azért kell imádkoznunk a jó Istenhez, hogy adja meg a mindennapi kenyerünket. Mert ha kenyerünk nincs, akkor már nagyon szegények vagyunk, nagy inségben élünk, amittől a jó Isten óvjon meg mindnyájunkat. Ugy-e, ti sem szeretnétek, ha megint olyan inséges esztendő köszöntene reánk? Gondoljatok csak arra, mit tennétek, ha szüleitek egyszer azt mondanák: édes fiam, ma nem kapsz kenyeret, mert a buzánkat elverte a jég. De mást sem kaphattok enni, mert nem termett semmi! A máshonnan hozott ennivaló pedig olyan drága, annyi